
ІННОВАЦІЇ

УДК 330.101

І. С. Каленюк, д.е.н., професор
Н. І. Холявко, аспірант**ПЕРЕВАГИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті представлено аналіз основних форм міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності. Авторами виділено та охарактеризовано головні переваги міжнародного співробітництва для суб'єктів інноваційної діяльності та інноваційного розвитку країни.

Ключові слова: глобалізація, міжнародне співробітництво, консорціум університетів, мобільність.

И. С. Каленюк, д.э.н., профессор
Н. И. Холявко, аспирант**ПРЕИМУЩЕСТВА МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В СФЕРЕ
ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье представлен анализ основных форм международного сотрудничества в сфере инновационной деятельности. Авторами выделены и охарактеризованы основные преимущества международного сотрудничества для субъектов инновационной деятельности и инновационного развития страны.

Ключевые слова: глобализация, международное сотрудничество, консорциум университетов, мобильность.

I. Kalenyuk, N. Kholiyavko**THE ADVANTAGES OF THE INTERNATIONAL COOPERATION IN THE
SPHERE OF INNOVATION ACTIVITY**

The analysis of the basic forms of the international cooperation in the sphere of innovation activity is introduced in the article. The authors specified and characterized the main advantages of the international cooperation for the subjects of innovation activity and for the country innovation development.

Key words: globalization, international cooperation, consortium of universities, mobility.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Характерною рисою сучасного суспільства є стрімке поширення глобалізаційних процесів, що проникли практично в усі сфери діяльності та передбачають налагодження міжнародних контактів, загострення конкуренції, досягнути успіху в якій можливо лише на основі інновацій – нових ідей, винаходів, технологій.

У забезпеченні інноваційного розвитку важливу роль може відіграти співробітництво з іноземними партнерами. Обмін досвідом, знаннями, здобутками тощо можуть сприяти інноваційному розвитку держави. На аналізі найбільш вагомих, на нашу думку, форм міжнародного співробітництва в інноваційній сфері діяльності зосередимо увагу у даній статті, визначаючи та-

ІННОВАЦІЇ

ким чином роль міжнародного співробітництва у сприянні інноваційному розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. На наше переконання і на думку ряду науковців, глобалізація стимулює економічних суб'єктів до активного провадження інноваційної діяльності з метою підтримання та посилення власних конкурентних позицій. Українські та зарубіжні вчені у численних наукових працях підтверджують сформульовану нами вище тезу про стимулюючий характер глобалізації [1]. Причому це стосується не тільки функціонування окремих суб'єктів інноваційної діяльності, а й інноваційного розвитку економіки країни загалом.

Цілі статті:

- проаналізувати основні форми та напрями міжнародного інноваційного співробітництва;
- охарактеризувати складові позитивного впливу міжнародного співробітництва на функціонування суб'єктів інноваційної діяльності;
- визначити роль міжнародного співробітництва в забезпеченні інноваційного розвитку держави в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Протягом останніх десятиріч масштаби, рівень активності та різноманітність видів міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності зазнали суттєвих змін та значно розширились. Основні форми міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності представлено нами на рис. 1.

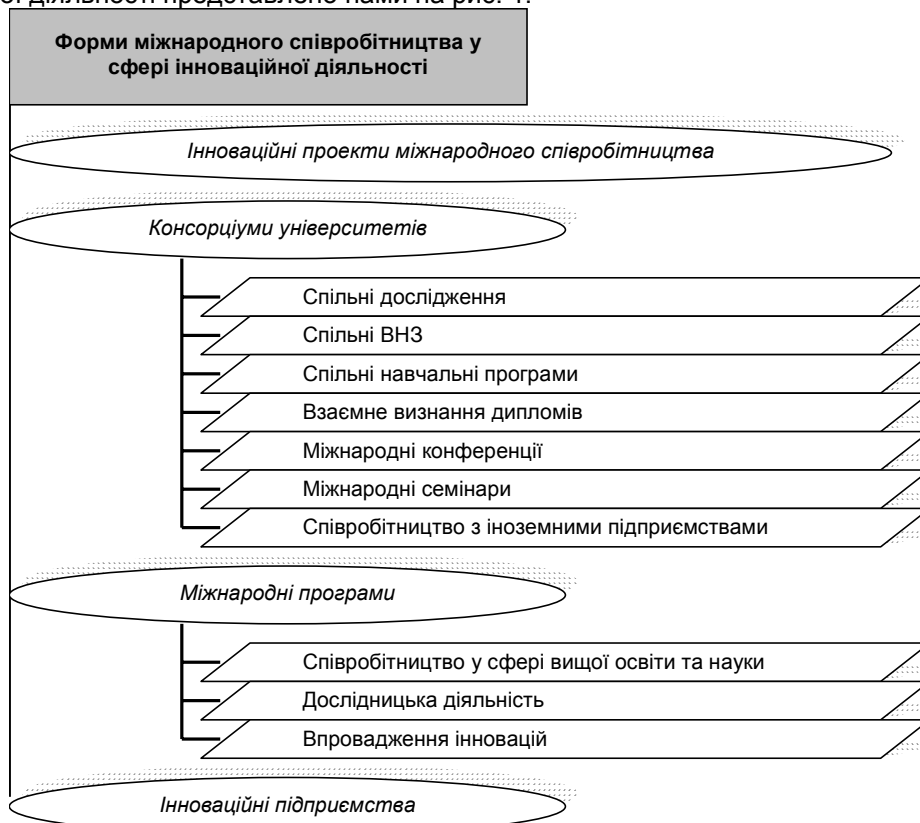

Рис. 1. Основні форми міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності

ІННОВАЦІЇ

Розглянемо детальніше схему, представлену на рис. 1.

У першу чергу міжнародне співробітництво, головною метою якого є інноваційний розвиток країни, реалізується шляхом розробки та подальшого впровадження *міжнародних проектів*.

Актуальними, перспективними і необхідними для належного функціонування будь-якої організації на сучасному етапі розвитку є заходи, реалізація яких спрямована на інноваційний розвиток. Причому дана теза є істинною як на мікрорівні (на рівні окремого підприємства, установи, організації), так і на макрорівні (на рівні країни в цілому). Однозначно визнаним є той факт, що держава може досягнути конкурентних переваг у першу чергу за рахунок активної інноваційної діяльності. Науковий, інтелектуальний та освітній потенціал України відкриває широкі можливості значно масштабнішого та результативнішого інноваційного розвитку нашої країни, що у свою чергу дозволить посилити її конкурентні позиції у світі.

На практиці інноваційний розвиток країни забезпечується шляхом реалізації сукупності інноваційних проектів. Офіційне визначення терміну «інноваційний проект» міститься у Законі України «Про інноваційну діяльність»: «інноваційний проект – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції» [2].

Загалом спільна робота представників різних країн світу над інноваційним проектом є найбільш поширеною формою міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності. Як правило, робота суб'єктів інноваційної діяльності у рамках спільного інноваційного проекту носить тривалий характер, завдяки чому між теоретиками-науковцями та практиками-інноваторами складаються міцні ділові стосунки, що після завершення проекту поглиблюються і розширюються. Значною перевагою тривалого міжнародного співробітництва є також напрацювання і постійне вдосконалення механізму обміну інноваціями, досвідом, знаннями, надбаннями та здобутками у сфері інноваційної діяльності.

На сьогоднішній день не викликає жодних сумнівів твердження про те, що навіть найрозвиненіша і найбагатша країна світу неспроможна забезпечити успішний розвиток інноваційної діяльності держави виключно власними зусиллями, мається на увазі, абсолютно самостійно, без контактів з іншими країнами, без залучення світового досвіду. З огляду на це, можемо впевнено констатувати, що однією з головних заповук ефективного інноваційного розвитку є реалізація інвестиційних проектів інноваційного характеру за участі представників різних країн. Це в тому числі передбачає своєчасне отримання інформації про іноземні досягнення у відповідному напрямі інноваційної діяльності.

Нерідко до роботи над міжнародним інноваційним проектом залучаються найбільш кваліфіковані та досвідчені фахівці держав-учасниць. На нашу думку, у цьому можна виявити принаймні одну вагому перевагу. Співробітництво визнаних спеціалістів-інноваторів активно сприятиме підвищенню рівня якості розроблюваного міжнародного інноваційного проекту шляхом безперервного обміну ідеями, думками, досвідом тощо.

По завершенні життєвого циклу міжнародного інноваційного проекту спрацьована протягом певного проміжку часу команда продовжує співробітництво (у тому числі й у формі розробки нового міжнародного проекту інноваційного характеру), що передбачатиме додаткове залучення фахівців із різних куточків світу. Вищезазначене спричинено значною складністю міжна-

ІННОВАЦІЇ

родних проектів інноваційного характеру, тривалістю їх життєвого циклу. Адже, певна річ, вигідно продовжувати діяльність інноваційного характеру з партнерами, які мають досвід співпраці у напрямі подолання труднощів, бар'єрів, виявлення та зменшення ризиків у роботі. Однак протягом життєвого циклу проекту до його реалізації часто залучаються нові учасники з різних сфер діяльності, чого неможливо уникнути через унікальний характер усіх проектів, особливо інноваційних.

Узагальнюючи все вищенаведене, як важливий наслідок реалізації міжнародних проектів інноваційного характеру можемо визначити встановлення стабільних комунікаційних зв'язків між інноваторами різних країн світу.

Завершуючи загальний аналіз міжнародних проектів інноваційного характеру, на нашу думку, справедливим буде зазначити, що дані проекти можуть орієнтуватись не тільки на розробку та впровадження кардинальних змін, а й на реалізацію певних удосконалень (поліпшень) в об'єкт проекту і/або у процес його функціонування. Однозначно визначити відсоткове співвідношення між міжнародними інноваційними проектами абсолютно унікального та поліпшуючого характеру досить складно, однак впевнено можемо зазначити, що перші є більш перспективними у плані інноваційного розвитку країни в цілому та значно привабливішими для їх учасників і науковців-дослідників. Натомість на практиці міжнародні проекти інноваційного характеру, орієнтовані на вдосконалення (поліпшення) властивостей і діяльності об'єкта проекту, зустрічаються значно частіше. Останнє пояснюється головним чином нижчим рівнем ризику, вартості та складності міжнародних проектів подібного характеру.

Окрім того, до уваги слід також брати і масштабність проектів. Зокрема, широкомасштабні міжнародні проекти інноваційного характеру, реалізація яких чинить прямий чи опосередкований вплив на країну в цілому, безперечно, відіграють ключову роль у процесах її інноваційного розвитку.

Наступною формою міжнародного співробітництва, націленого на забезпечення інноваційного розвитку країни, є *консорціуми університетів* (рис. 1). Провідну роль в інноваційному розвитку відіграють учені різних країн світу. Основним місцем зосередження і професійної діяльності вчених, як правило, є вищі навчальні заклади (ВНЗ), у стінах яких нерідко проводяться дослідження, апробація та експлуатація новітніх винаходів. Разом з тим, науковців часто запрошують до роботи над певними інноваційними проектами у рамках окремих підприємств, установ та організацій різних форм власності. Обов'язковою умовою розробки й реалізації державних інноваційних програм та проектів є залучення до цих процесів досвідчених науковців.

Зважаючи на те, що зазвичай вчені найтісніший і найбільш постійний професійний зв'язок мають з університетами, у яких працюють, надалі ми розглядатимемо міжнародне співробітництво у сфері інноваційної діяльності саме на рівні університетів. На нашу думку, можна сформулювати цілий ряд причин і цілей реалізації закладами вищої освіти міжнародної інноваційної діяльності, головними із яких є наступні:

- підвищення рейтингу університету;
- поліпшення іміджу ВНЗ;
- вихід на міжнародну арену;
- входження у міжнародне наукове співтовариство;
- робота над масштабними інноваційними проектами;
- отримання широкого доступу до світового досвіду;
- залучення іноземних студентів тощо.

ІННОВАЦІЇ

Маємо зазначити, що вищенаведений перелік причин і цілей реалізації міжнародної інноваційної діяльності університетів є неповним і носить універсальний характер, тоді як на практиці цілком можливим є наявність кількох специфічних цілей.

На сьогоднішній день університети активно налагоджують міжнародні контакти з ВНЗ інших країн. Також ряд міжнародних освітніх програм пропонують надання грантів на створення і функціонування консорціумів (об'єднань) університетів. Основна перевага формування консорціуму ВНЗ різних країн полягає у наступному: об'єднання зусиль учених різних університетів відкриває широкі можливості для отримання високоякісних результатів спільної діяльності у сфері інноваційної діяльності. Окрім того, враховуючи факт унікальності інноваційної діяльності, зазвичай успішні інноваційні проекти становлять своєрідний фундамент реалізації у майбутньому подібної діяльності, виступаючи в такому разі в якості позитивного досвіду. Загалом, ми ведемо до того, що перебуваючи у складі консорціуму, університети можуть цілком реально розраховувати на більш успішну та високорезультативну діяльність порівняно з можливостями окремого закладу вищої освіти.

Нині досить поширеною тенденцією у діяльності консорціумів університетів є розробка і впровадження *спільних навчальних програм* з підготовки фахівців у сфері інноваційної діяльності. До розробки подібних навчальних програм залучається кваліфікований професорсько-викладацький персонал університетів різних країн світу. У процесі розробки спільних навчальних програм враховуються особливості інноваційної діяльності у всіх державах, університети яких входять до складу консорціуму. За своєю суттю дані навчальні програми є інноваційними, характеризуються високим рівнем унікальності.

Роль спільних навчальних програм інноваційного характеру в забезпеченні інноваційного розвитку країн, у яких подібні програми впроваджуються, полягає у тому, що завдяки їх реалізації студенти ВНЗ здобувають знання та переймають досвід фахівців (теоретиків і практиків) сфери інноваційної діяльності.

Розглядаючи міжнародне співробітництво університетів, на нашу думку, не варто оминати увагою створення *спільних ВНЗ*. Завдяки даному заходу об'єднуються зусилля та потужності кількох закладів вищої освіти, що у свою чергу розкриває широкі можливості проведення різноманітних досліджень.

На сьогоднішній день активно розробляються, удосконалюються і розвиваються механізми одночасного отримання дипломів ВНЗ різних країн. Поступового поширення така практика набуває і в Україні. Хоча варто зазначити, що в деяких державах на даному етапі розвитку актуальною є проблема взаємного *визнання дипломів*. Проте для справедливості все ж слід означити, що ряд країн (у тому числі й Україна) розробляють низку заходів, спрямованих на вирішення цієї проблеми якнайшвидше.

Ще одним видом міжнародного співробітництва ВНЗ є організація та проведення *міжнародних науково-практичних конференцій*. Причому або конференція в цілому, або окремі її секції за сучасних умов, як правило, орієнтовано на обговорення актуальних питань інноваційного розвитку. Процес підготовки, організації та проведення міжнародних конференцій є досить тривалим і складним. У рамках самої конференції відбувається обмін знаннями, досвідом і пропозиціями між загальноновизнаними науковцями та практиками-інноваторами, а також молодими вченими.

ІННОВАЦІЇ

Наряду з міжнародними науково-практичними конференціями досить регулярно проводяться різноманітні *міжнародні семінари, симпозиуми* тощо, присвячені питанням інноваційного розвитку та інноваційної діяльності. Регулярне проведення подібних заходів цілком спроможне чинити суттєвий вплив на інноваційний розвиток країни.

Наступна форма міжнародної інноваційної діяльності – *інноваційне співробітництво з підприємствами* – тісно пов'язана з вищеописаною. Цей зв'язок пояснюється наступним. У багатьох випадках інновації потребують впровадження на практиці, чого у повному обсязі не можуть забезпечити заклади вищої освіти. У зв'язку з цим окремі університети або консорціуми університетів прагнуть до налагодження сталих контактів із підприємствами відповідного профілю діяльності. Причому досить привабливим є розширення зв'язків не тільки з вітчизняними, а й з іноземними підприємствами-суб'єктами інноваційної діяльності. Міжнародне інноваційне співробітництво університетів з підприємствами, окрім прямого впливу на інноваційний розвиток країни, активно сприяє поліпшенню іміджу ВНЗ. Останнє, на нашу думку, можна пояснити тим, що співробітництво з підприємствами надає студентам університету можливості набуття практичного досвіду, а випускники здобувають реальний шанс отримання першого робочого місця, що у свою чергу приваблює до ВНЗ більшу кількість абітурієнтів. Разом з тим, зв'язки закладу вищої освіти з іноземними підприємствами відкривають для студентів можливість професійної та творчої самореалізації і набуття досвіду діяльності за фахом за кордоном.

Інноваційна політика держави, на наше переконання, має забезпечувати та сприяти розвитку міжнародного співробітництва університетів із підприємствами у сфері інноваційної діяльності. Подібне стимулює інноваційний розвиток ВНЗ, підприємств, а також країни в цілому. Інноваційний розвиток держави у даному випадку пояснюється кількома причинами. З одного боку, інноваційна діяльність у стінах ВНЗ призводить до появи нових відкриттів. Беручи до уваги широке залучення студентів до інноваційної діяльності, можемо визначити, що таким чином після закінчення навчального закладу випускник матиме не лише досвід інноваційної діяльності, а й навички інноваційного мислення. Вихід такої молоді на ринок праці та подальша її професійна діяльність, безперечно, сприятимуть інноваційному розвитку країни.

З іншого боку, інноваційна діяльність підприємств держави у своїй сукупності сприяє її інноваційному розвитку. Розроблені спільно з представниками університетів інновації реалізуються на практиці за умови залучення до цього процесу персоналу підприємства. Активне розширення масштабів інноваційної діяльності підприємств означає активізацію інноваційного розвитку в межах держави.

Сьогодні подекуди створюються *спільні інноваційні підприємства*, діяльність яких передбачає проведення досліджень, розробку винаходів і впровадження інновацій на практиці. Причому співзасновниками (співвласниками) подібного роду підприємств є суб'єкти інноваційної діяльності різних країн світу. Зважаючи на активний розвиток суспільства знань у світі, функціонування спільних інноваційних підприємств, на наше переконання, у недалекому майбутньому цілком може стати нормальним і звичним явищем.

Наступною формою міжнародного співробітництва, що забезпечує інноваційний розвиток країни, є *міжнародні програми*. На сьогоднішній день у сфері інноваційної діяльності функціонує кілька міжнародних програм, у рамках яких міжнародні фонди присуджують гранти на реалізацію найбільш перспективних та актуальних інноваційних проектів. Окрім того, міжнародні фо-

ІННОВАЦІЇ

нди нині віддають перевагу проектам, учасниками яких є представники різних держав (міжнародні проекти інноваційного характеру).

Реалії сьогодення свідчать про те, що активний інноваційний розвиток будь-якої сучасної країни можливий тільки за умови широкого сприяння активному розвитку вищої освіти держави. Причому в першу чергу саме держава, реалізуючи власну політику у сферах інноваційної діяльності, вищої освіти і науки, має створювати всі необхідні умови для нормального розвитку відповідної сфери, які між собою мають досить тісний зв'язок. Вкрай важливу роль відіграє держава у міжнародному співробітництві, у тому числі у діяльності в напрямку здобуття грантів міжнародних організацій. Зокрема, державні органи мають всіляко сприяти налагодженню міжнародних контактів закладів вищої освіти з іноземними партнерами.

Узагальнюючи вищенаведене, можемо впевнено констатувати, що за сучасних умов міжнародне співробітництво стає невід'ємною складовою інноваційного розвитку країни. Оскільки успішність функціонування окремих суб'єктів інноваційної діяльності у своїй сукупності забезпечує активність інноваційного розвитку держави в цілому. Нами було визначено основні складові позитивного впливу міжнародного співробітництва на роботу суб'єктів інноваційної діяльності (рис. 2) і, відповідно, інноваційну діяльність у рамках країни загалом.

Рис. 2. Елементи позитивного впливу міжнародного співробітництва на суб'єктів інноваційної діяльності

На нашу думку, наведені на рис. 2 складові потребують дещо ширшої характеристики, на чому й зупинимось нижче. Міжнародне інноваційне співробітництво передбачає проведення спільних досліджень, у результаті яких планується розробка інновацій. При цьому до процесу розробки інновацій (власне до процесів дослідження) зазвичай залучаються найбільш кваліфіковані у відповідній сфері фахівці з різних країн світу. Інновації, отримані в результаті дослідницької діяльності, позитивно впливають на інноваційний розвиток кожної держави, у межах якої дана інновація впроваджується на практиці. Безперечно, чим масштабнішою є інноваційна діяльність, тим ва-

ІННОВАЦІЇ

гоміший вплив вона матиме на стан інноваційної діяльності у країні. Вважаємо за необхідне також наголосити на тому, що інноваційна діяльність (у тому числі міжнародна) повинна підтримуватись державними органами, з метою чого реалізується державна інноваційна політика.

Продовжуючи характеристику елементів схеми, зображеної на рис. 2, маємо відзначити виключну роль процесів обміну існуючими та формування нових знань, досягнень, ідей, інформації та досвіду. Власне, на наше переконання, у переважній більшості випадків саме у вищевикладеному полягає головна цінність міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності. Набуті знання, отриманий досвід й одержана інформація широко використовуватимуться суб'єктами інноваційної діяльності при подальшій реалізації заходів інноваційного характеру не тільки на території власної держави, а й за кордоном.

До речі, слід окремо виділити обмін ідеями в ході міжнародної інноваційної діяльності. Завдяки цьому на основі ідеї шляхом її вдосконалення розробляється інновація, що успішно комерціалізується у певній державі, тоді як у межах країни появи самої ідеї її практична реалізація визнавалася неактуальною або неефективною.

Досліджуючи переваги міжнародного співробітництва в інноваційній сфері, варто зазначити надання широкої підтримки та консультацій з боку іноземних партнерів. Причому йдеться про консультаційні послуги різного характеру (фінансові, юридичні, психологічні тощо) від провідних фахівців з різних країн. При роботі в міжнародних масштабах, що передбачає співробітництво кількох країн, консультації місцевих спеціалістів, як правило, є необхідними, оскільки в даному випадку принципово важливим нерідко виявляється врахування специфічних особливостей інноваційної діяльності в окремих державах. З іншого боку, отримані консультації всесвітньовідомих висококваліфікованих у відповідній сфері діяльності фахівців зарубіжжя становлять своєрідний портфель накопичених знань і досвіду.

Міжнародне інноваційне співробітництво, як правило, передбачає мобільність учених, спеціалістів та інших залучених учасників. Можна виділити внутрішню та зовнішню (міжнародну) мобільність. Перша передбачає переміщення науковців, спеціалістів у межах однієї країни, друга (зовнішня, міжнародна) – між різними країнами світу.

На сучасному етапі розвитку сфер вищої освіти, науки та інноваційної діяльності у всьому світі високий рівень уваги приділяється сприянню міжнародної мобільності персоналу, залучаючи до даного процесу не тільки широковідомих заслужених фахівців, а й молодих спеціалістів. Переваги мобільності для держави полягають у тому, що ознайомившись зі здобутками у відповідній сфері діяльності за кордоном, повернувшись на батьківщину, науковці та працівники зазвичай з великим ентузіазмом беруться до впровадження провідного іноземного досвіду на теренах власної держави.

З мобільністю кадрів тісно пов'язана ще одна перевага міжнародного інноваційного співробітництва – набуття навичок міжетнічних комунікацій. Спільна робота з партнерами з інших країн, які мають різну расову, етнічну, національну, релігійну тощо приналежність, розвиває у суб'єктів інноваційної діяльності вміння коректно, професійно й ефективно спілкуватись з ними як на діловому, так і на побутовому рівні. Це у свою чергу надає можливість налагодження високорезультативного співробітництва у сфері інноваційної діяльності з представниками різних країн з різних континентів світу.

Також не варто оминати увагою тієї обставини, що спільна діяльність кількох суб'єктів передбачає об'єднання їх фінансових, кадрових і техніко-

ІННОВАЦІЇ

технологічних можливостей. Таким чином, підвищується рівень забезпеченості інноваційної діяльності необхідними ресурсами, що є особливо важливим через високу вартість подібного роду діяльності, а в міжнародних масштабах і поготів.

З вищевикладеного випливає, що міжнародне співробітництво у сфері інноваційної діяльності неодмінно призводить до саморозвитку його учасників: і окремих суб'єктів інноваційної діяльності, і країни загалом. Власне, самовдосконалення, саморозвиток було виділено нами як один із елементів позитивного впливу міжнародної інноваційної діяльності на її суб'єктів і внесено до відповідної графі на рис. 2.

Ефективне міжнародне співробітництво у сфері інноваційної діяльності з конкретними іноземними партнерами спонукає до розширення масштабів спільної роботи. При цьому мова може йти як про новий міжнародний проект інноваційного характеру, так і про співробітництво в ряді інших сфер діяльності, що не суперечать місіям існування кожного з партнерів.

Незаперечними і такими, що не потребують складних доведень, є наступні переваги міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності: вихід на міжнародну арену, отримання міжнародного визнання, підвищення іміджу, рівня престижності та конкурентних позицій економічних суб'єктів і, як наслідок, держави в цілому.

На нашу думку, варто відзначити, що наведений на рис. 2 перелік елементів сприятливого впливу міжнародної інноваційної діяльності на її суб'єктів не є абсолютно довершеним і повним, що пояснюється високим рівнем унікальності, неповторності даного виду діяльності. Останнє при цьому і призводить до існування певних відмінностей та специфічних особливостей впливу міжнародного співробітництва на суб'єктів інноваційної діяльності, зокрема і на інноваційний розвиток країни в цілому. Навести вичерпний список елементів впливу міжнародного співробітництва на інноваційний розвиток держави видається нам практично нездійсненним заходом.

Висновки. Таким чином, можемо з упевненістю констатувати, що за сучасних умов неодмінною складовою ефективною реалізації інноваційної діяльності нерідко виявляється міжнародне співробітництво. Не менш важливою є зважена та поміркована участь держави у процесах міжнародного інноваційного співробітництва, завдяки чому підвищується рівень позитивного впливу міжнародної діяльності на інноваційний розвиток країни в цілому.

Серед головних переваг міжнародного інноваційного співробітництва можемо виділити налагодження комунікаційних зв'язків між суб'єктами інноваційної діяльності різних країн світу (завдяки чому здійснюється взаємний обмін знаннями й досвідом), а також професійний та творчий розвиток і мобільність персоналу.

Наостанок вважаємо за доречне зазначити, що до процесів міжнародного інноваційного співробітництва на сьогоднішній день інтенсивно долучаються українські заклади вищої освіти, сприяючи таким чином активізації інноваційного розвитку національної економіки країни.

Література

1. Гусев В. Державна інноваційна політика: аспект інтернаціоналізації / Гусев В. // Економіка України. – 2003. – № 6. – С. 77-84.
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>

Надійшла 15.12.2010 р